

Biyoloji Öğretmen Adaylarındaki Tükenmişlik ve KPSS Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Analysis of Prospective Biology Teachers' Burnout and KPSS Anxiety Levels in Terms of Various Variables

Esra ÖZAY KÖSE¹, Emine Hatun DİKEN², Şeyda GÜL³

¹Atatürk Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı. esraozay@atauni.edu.tr

²Kafkas Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı. hatundiken06@gmail.com

³Atatürk Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı. seydagul@atauni.edu.tr

Makalenin Geliş Tarihi: 29.05.2017

Yayına Kabul Tarihi: 06.11.2017

ÖZ

Günümüzde öğrenciler çevrelerinde oluşan birçok uyarıcıyla karşı karşıya gelmekte ve bunlardan olumlu ya da olumsuz olarak etkilenmektedirler. Olumlu uyarıcılar genelde insanı mutlu ederken olumsuz uyarıcılar karşısında öğrencide kaygı ve tükenmişlik gibi durumların ortaya çıkabildiği gözlenmektedir. Başarıyı doğrudan etkileyen sınav kaygısı, öğrencilerin öğrenim hayatında karşılaştıkları stresli olaylardan etkilenmekte ve tükenmişlik düzeyini yükseltebilmektedir. Bu araştırmanın amacı, biyoloji öğretmen adaylarında tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemek ve aralarında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktır. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 100 biyoloji öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, Maslach Tükenmişlik Envanteri ve KPSS Kaygı Ölçeği ile toplanmıştır. Veri analizinde betimsel istatistik, korelasyon ve t-testi kullanılmıştır. Sonuç olarak biyoloji öğretmen adaylarının KPSS kaygı ve tükenmişlik düzeylerinin önemli düzeyde ilişkili olduğu, KPSS kaygısının cinsiyete göre anlamlı düzeyde değiştiği, tükenmişlik düzeyinin ise bölümü isteyerek seçip seçmeme açısından anlamlı düzeyde değiştiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca AGNO (ağırlıklı başarı ortalamaları) ile KPSS kaygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tükenmişlik, KPSS Kaygı, Biyoloji Öğretmen Adayları

* Bu çalışma, 3. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

ABSTRACT

In today's world, learners encounter with many internal and external stimuli and are affected from these stimuli positively or negatively. While positive stimuli generally make people happy, negative stimuli can cause anxiety and burnout on learners. Test anxiety, which directly affects success, is influenced by the stressful situations experienced in the academic life and may increase the risk of burnout. The purpose of this research is to examine the prospective biology teachers' burnout and KPSS anxiety levels in terms of various variables, and to show how they are correlated. The sample of this research implemented with correlational survey method consists of 100 prospective biology teachers attending Biology Department of the state university during 2015/2016 academic year. The data were collected by using The Maslach Burnout Inventory and KPSS Anxiety Scale. The data were analyzed through descriptive statistics, correlation and t-test. Based on the findings, it was observed that the prospective biology teachers' KPSS anxiety and burnout levels showed significant correlation, and also there is a difference between KPSS anxiety levels in terms of gender. Additionally, burnout levels showed significant differences in terms of choosing voluntarily their study field. Finally, it was determined there was a significant correlation between CGPA (cumulative grade point average) and KPSS anxiety levels.

Keywords: Burnout, KPSS Anxiety, Prospective Biology Teachers

GİRİŞ

Günümüzde insanlar aşırı yoğunluk sebebi ile yapılması gereken güzel işleri erteleyebilir, yapamayabilir, kimi zaman da unutabilir. Diğer taraftan günlük koşuşturma içerisinde bireyler bazen kendini tükenmiş ve yetersiz hissedebilir, hatta içinde bulunduğu bu sıkıntılı durumundan sürekli yakınabilir. İşte son zamanlarda basında da adı sıkça duyulan bu durum “tükenmişlik sendromu” olarak bilinmektedir. Alanyazında, tükenmişlik için çeşitli tanımlamalar yapılmıştır.

En genel anlamıyla “psikolojik ve fiziksel olarak enerjinin tükenmesi” olarak tanımlanan tükenmişlik (Budak ve Sürgevil, 2005), ilk olarak Freudenberg (1974, s.159) tarafından uyuşturucu bağımlılarının tedavi edildiği bir hastanede gönüllü iş görenler arasında görülen meslek hastalığı şeklinde kullanılmıştır. Bu kullanımda Freudenberg, tükenmişlik sendromunu “insanların çok çalışmaları sebebiyle işlerinin gereklerini yeterince yerine getirememeleri” olarak “duygusal tükenme” şeklinde tanımlanmıştır (Freudenberg, 1974; Altay, 2009, s.3).

Maslach'a (2003, s.189) göre, tükenmişlik sendromu işyerindeki stres artırıcı unsurlara karşı bir tepki olarak gelişen psikolojik bir durumdur. Tükenmişlik "enerji, güç ya da kaynakların aşırı talepler yoluyla tükenmesi, yorulma, başarısız olma" şeklinde de tanımlanmıştır (Akten, 2007). Tükenmişlik kavramı; meslek sahibi bireylerin mesleğinin gerekliliklerinden uzaklaşması ve muhatap olduğu insanlarla iletişim kuramaması veya yoğun stres ve tatminsizliğe cevap olarak, bireyin kendini ruhsal açıdan işinden geri çekmesi olarak da tanımlanmaktadır (Kutlu, 2004).

Günümüzde öğrenciler çevrelerinde oluşan birçok uyarıcıyla karşı karşıya gelmekte ve bunlardan pozitif ya da negatif etkilenmektedirler. Bireyler, pozitif uyarıcılar ile mutlu olurken olumsuz uyarıcılar karşısında strese girebilmektedirler (Barutçu ve Serinkan, 2008). Bu olumsuz durumlar ise bireylerin tükenmişlik sendromu ile karşı karşıya kalmasına sebep olabilmektedir. Nitekim bu durumu destekler nitelikte, tükenmişlik ile stresin bireyler üzerinde aynı etkilere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bununla beraber tükenmişlik meslek ile ilişkili bir tür stres iken, stres ise insanların her daim karşılaşılabilecekleri fiziksel ve ruhsal bir cevaptır (Saçlı, 2011).

Maslach'a göre, tükenmişlik kavramının üç ögesi olup (Oruç, 2007) bunlar;

1. Fiziksel yorgunluk ve bitkinlik hissi,
2. İş ve hizmet verilenlerden soğuma,
3. Kendinden şüphelenmeye yol açan psikolojik yorgunluk olarak belirtilmiştir.

Tükenmişlik yavaş yavaş kendini gösterir ve aniden ortaya çıkar. Bununla beraber tükenmişlik devamlı ilerleyen bir olgudur. Diğer taraftan iş yerindeki koşulların yanında çalışanlara ait nitelikler ve bireyin yaşadığı çevre de tükenmişlik sendromunun meydana gelmesine sebep olmaktadır. Maslach, Jackson ve Leiter (2001) tükenmişliğe neden olan faktörleri rol çatışması, rol belirsizliği, karar verme mekanizmasına katılım, özerklik ve sosyal destek olarak sıralamıştır.

Tükenmişliğin sebeplerinin bilinmesi yanında sonuçlarının da bilinmesi bir o kadar önemli olmaktadır. İş ortamlarında genellikle karşılaşılan tükenmişlik; ekonomik

kayıplara, çalışanların işi bırakmalarına, iş performansının azalmasına sebep olabilmektedir. Sadece bireysel değil kurumsal, toplumsal ve sağlık politikasıyla ilgili önemli boyutları da olan bu sorunu çözmek için atılacak adımların başında olgunun doğru bir şekilde bilinmesi ve tartışılır kılınması gereklidir. Bu konuda yeterli veriler elde etmek amacıyla ülkemizde de özellikle tükenmişliği önleme ve tükenmişlikle başa çıkmada etkili yöntemleri saptamaya yönelik çalışmalara ihtiyaç vardır (Kaçmaz, 2005).

Araştırmaya konu olan öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile yakından ilişkili olan sosyokültürel, ekonomik, bilişsel ve teknolojik boyutları bünyesinde barındıran, alan ve mesleki uzmanlık becerilerini gerektiren bir uğraşı alanıdır (Doğan ve Çoban, 2009). Öğretme yeteneği ve öğretmeyi sevme gibi birçok özelliğe sahip olan bireyler bu mesleği severek isteyerek yapabilir, yıpratıcı koşullara karşı daha dirençli olabilirler. Bununla beraber bu mesleği seçen öğretmen adayları özellikle uygulama okullarına devam ettikleri sırada, asıl öğretmen olarak görevlerine başlamadan pek çok olumsuzluk ile karşılaşabilmekte, mesleklerinden ve çalışma ortamından soğuyabilmektedirler (Tümkiye ve Çavuşoğlu, 2010). Öte yandan eğitimini tamamlamış ve iş yaşamına adım atacak olan öğretmen adayları mezun olduktan sonra girecekleri KPSS (Kamu Personeli Seçme Sınavı) nedeniyle de psikolojik sorunlar yaşamakta ve zorlanmaktadır (Tümkiye, Aybek ve Çelik, 2007).

KPSS, öğretmen adayları için büyük önem taşımaktadır. Lisans eğitimine devam eden öğretmen adaylarının özellikle son sınıfta hem kendileri hem de aileleri için oldukça kaygı verici bir sınav olan KPSS'ye hazırlandıkları bilinmektedir. Öğretmen adayları bu süreçte, bir taraftan lisans eğitimlerindeki dersleri tamamlamaya çalışırken diğer taraftan da KPSS sınavına hazırlanmaktadır. Özellikle lisans eğitimini tamamlayarak mezun durumda olan adaylardaki kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin mezun olmayanlara göre daha yüksek olduğu bilinmektedir (Tümkiye ve Çavuşoğlu, 2010). Daha önce girmiş oldukları sınavda başarısız oldukları için üzgün olan adaylar, yeniden başarısız olma kaygısı ile karşı karşıya kalmaktadırlar (Sezgin, Duran, 2011). Bu durum ise söz konusu öğretmen adayları üzerinde yoğun bir baskı ve yüksek düzeyde bir kaygıya neden olmakta ve böylece olumsuz davranışlar meydana getirerek tükenmişliğe yol

açabilmektedir. Adayların üzerinde oluşan yoğun baskı ile beraber sınav kaygıları da artmaktadır. Başarı üzerinde doğrudan etkiye sahip olan sınav kaygısı, aynı zamanda bireylerde tükenmişlik durumunun ortaya çıkma olasılığını ve riskini de artırmaktadır (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013).

Ülkemizde yapılmış birçok çalışmada MEB’de görev yapan öğretmenlerin tükenmişlikleri incelenmiş olup orta ve yüksek düzeyde tükenmişlik tespit edilmiştir (Akten, 2007; Polatçı 2007; Ardıç ve Polatçı, 2008; Kayabaşı, 2008; Başol ve Altay, 2009; Arslan ve Aslan, 2014; Mete, Ünal, Akyüz ve Kılıç, 2015). Ancak öğretmen adaylarının tükenmişlik ve sınav kaygı düzeylerini birlikte araştıran sınırlı çalışmalar olup bu çalışmalar sonucunda öğrencilerde tükenmişlik ve sınav kaygısının yaygın olduğu belirlenmiştir (Tümkiye ve Çavuşoğlu, 2010; Küçüksüleymanoğlu ve Eğilmez, 2013). Ayrıca her iki olumsuz durumun birbirini döngüsel bir şekilde tetiklediği sonucuna ulaşılabılır (Balkıs, Duru, Buluş ve Duru, 2011). Buradan hareketle bu araştırmanın amacı, biyoloji öğretmen adaylarındaki tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemektir.

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeyleri ne durumdadır?
2. Öğretmen adaylarının tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark var mıdır?
4. Öğretmen adaylarının tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeylerinde AGNO’larına (Ağırlıklı Genel Not Ortalamaları) göre anlamlı fark var mıdır?
5. Öğretmen adaylarının üniversite giriş sınavında bölümü isteyerek seçip seçmeme durumuna göre tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeylerinde anlamlı fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılı bahar yarıyılında bir devlet üniversitesinde ilişkisel tarama yöntemiyle yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Biyoloji Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre seçilen 100 biyoloji öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre dağılımı, 34 erkek (%34) ve 66 bayandır (%66). Sınıf değişkenine göre dağılımı ise 23 birinci sınıf, 10 ikinci sınıf, 7 üçüncü sınıf, 36 dördüncü sınıf ve 24 beşinci sınıf olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin öğrenci versiyonu, KPSS Kaygı Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Öğrenci Versiyonu); Schaufeli, Martinez, Marques-Pinto, Salanova ve Bakker (2002) tarafından öğrencilerin tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş olup, ölçek için uyarlama çalışmaları Balkıs ve diğerleri (2011) tarafından yapılmıştır. 15 madde içeren 7'li Likert (1=Hiçbir zaman katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Biraz katılıyorum, 4=Nötr, 5=Biraz katılıyorum, 6=Katılıyorum, 7=Tamamıyla katılıyorum) tipindedir. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 105, minimum puan ise 15'tir. Ölçeğin Türkçe formuna ait Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı Balkıs ve diğerleri (2011) tarafından 0.83 olarak hesaplanırken, bu çalışmanın araştırmacıları tarafından hesaplanan güvenilirlik katsayısının da aynı şekilde 0.83 olduğu belirlenmiştir.

Veri toplamak için kullanılan bir diğer ölçek; KPSS Kaygı Ölçeği Karaçanta (2009) tarafından geliştirilmiş olup 19 maddelik 5'li Likert tipi bir ölçektir. Katılımcılar, ölçekte yer alan her bir ifadeye "hiçbir zaman", "nadiren", "sık sık", "oldukça sık" ve

“her zaman” seçeneklerinden birisini işaretleyerek cevap vermektedirler. KPSS Kaygı Ölçeği; genel kaygı, öğretmen adayının kendisini nasıl gördüğü ve başkalarının öğretmen adayını nasıl gördüğüne ilişkin endişeler, gelecekle ilgili endişeler ve sınava hazırlık olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 95, minimum puan ise 19’dur. Ölçeğe ait Karaçanta (2009) tarafından hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.91 olarak hesaplanırken bu çalışmanın araştırmacıları tarafından hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0.62 olarak bulunmuştur.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler “Bilgi Formu” ile toplanmıştır. Bilgi formunda; öğretmen adaylarının cinsiyeti, sınıfı, bölümü isteyerek seçip seçmeme durumu ve AGNO’larına ilişkin bilgilerin istendiği kısımlar bulunmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından SPSS 18.0 programı kullanılarak elde edilen verilerin ortalama değerleri hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri, KPSS kaygı düzeyleri ve AGNO’ları arasındaki ilişkiye korelasyon analizi ile bakılmıştır. Cinsiyet ve bölümü isteyerek seçip seçmeme durumları arasındaki farka ise bağımsız örneklem t-testi ile bakılmıştır.

BULGULAR

Biyoloji öğretmen adaylarının Maslach Tükenmişlik Envanterinden aldıkları ortalama puanları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Tükenmişlik Puanlarıyla İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları

Madde	N	Minimum	Maksimum	\bar{X}	SS
1	100	1.00	7.00	4.74	2.13
2	100	1.00	7.00	5.35	1.72
3	100	1.00	7.00	4.91	1.92
4	100	1.00	7.00	4.31	1.82
5	100	1.00	7.00	4.51	1.88
6	100	1.00	7.00	4.19	1.95
7	100	1.00	7.00	4.48	1.87
8	100	1.00	7.00	3.89	1.72
9	100	1.00	7.00	4.05	1.97
10	100	1.00	7.00	3.16	1.57
11	100	1.00	7.00	3.17	1.57
12	100	1.00	7.00	2.85	1.48
13	100	1.00	7.00	2.59	1.48
14	100	1.00	7.00	2.43	1.47
15	100	1.00	7.00	2.72	1.64
Tükenmişlik ortalama	100	1.40	6.00	3.82	0.96

Tablo 1 incelendiğinde biyoloji öğretmen adaylarının tükenmişlik puanlarına ait genel ortalaması 3.82 çıkmıştır. Bu değer, minimum ve maksimum puan ortalamaları dikkate alındığında öğretmen adaylarının tükenmişlik durumlarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının KPSS Kaygı ölçeğinden aldıkları ortalama puanları ise Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. KPSS Kaygı Puanlarıyla İlgili Betimsel İstatistik Sonuçları

Madde	N	Minimum	Maksimum	\bar{X}	SS
1	100	1.00	5.00	2.26	1.32
2	100	1.00	5.00	3.70	1.25
3	100	1.00	5.00	3.35	1.29
4	100	1.00	5.00	2.37	1.22
5	100	1.00	5.00	2.36	1.18
6	100	1.00	5.00	3.51	1.31
7	100	1.00	5.00	2.56	1.33
8	100	1.00	5.00	2.47	1.26
9	100	1.00	5.00	3.32	1.32
10	100	1.00	5.00	2.92	1.39
11	100	1.00	5.00	3.08	1.30
12	100	1.00	5.00	2.21	1.38
13	100	1.00	5.00	2.13	1.28
14	100	1.00	5.00	2.63	1.39
15	100	1.00	5.00	2.43	1.28
16	100	1.00	5.00	3.59	1.36
17	100	1.00	5.00	3.08	1.39
18	100	1.00	5.00	3.06	1.36
19	100	1.00	6.00	2.84	1.47
Kaygı ortalama	100	1.47	4.05	2.83	0.47

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının KPSS kaygı ortalama puanlarının 2.83 olduğu ortaya çıkmıştır. Ölçeğe ait derecelendirme aralıklarına ait tanımlara bakıldığında öğretmen adaylarının kaygı durumlarının “sık sık” a yakın nadiren olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarında tükenmişlik düzeyi ile KPSS sınav kaygısı arasındaki ilişki Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Tükenmişlik Puanı ve KPSS Kaygı Ortalaması Arasındaki İlişki

		Kaygı	Tükenmişlik
Kaygı	Pearson Korelasyon	1	0.43**
	p		0.00
	N	100	100

**p<.01

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının tükenmişlik ortalama puanı ile KPSS kaygı puanı arasında düşük ancak pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir ($r=0.43$; $p<.01$). Diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının KPSS kaygıları artarken tükenmişlik düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Tablo 4’de tükenmişlik ve KPSS kaygı puan ortalamalarının cinsiyete göre değişimi görülmektedir.

Tablo 4. Cinsiyete Göre Tükenmişlik ve KPSS Kaygı Düzeyleri

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Kaygı	Kız	66	2.91	0.41	98	2.41	0.01*
	Erkek	34	2.67	0.54			
Tükenmişlik	Kız	66	3.94	0.87	98	1.72	0.18
	Erkek	34	3.59	1.08			

* p<.05

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaya katılan bayan ve erkek öğretmen adaylarının kaygı puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark bulunduğu belirlenmiştir ($t_{(98)}=2.41$; $p<.05$). Kaygı ortalamasına göre bayan öğretmen adaylarında kaygı ortalaması 2,91 iken, erkek öğretmen adaylarında kaygı ortalaması 2.67’dir. Bu ortalamalara göre bayan öğretmen adaylarındaki sınav kaygısı erkek öğretmen adaylara oranla daha fazladır. Tükenmişlik ortalama puanlarına göre; cinsiyet açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiş olmakla

birlikte bayan öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyinin ($\bar{X} = 3.94$), erkek öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyinden ($\bar{X} = 3.59$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarında AGNO durumu ile KPSS sınav kaygısı puanları arasındaki ilişki Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. AGNO Durumu ve KPSS Kaygı Puan Düzeyi Arasındaki İlişki

		Kaygı	AGNO
Kaygı	Pearson Korelasyon	1	- 0.12
	p		0.25
	N	100	87

Tablo 5 incelendiğinde KPSS kaygı puanları ve AGNO arasında anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilmemiştir ($r=-0.12$; $p>.05$). KPSS kaygısı arttıkça ya da azaldıkça AGNO puanının bununla ilişkili olarak değişmediği görülmektedir. Zira öğretmen adaylarının AGNO’larını veya KPSS kaygılarını etkileyen birçok faktör söz konusu olabilir.

Öğretmen adaylarında AGNO durumu ile tükenmişlik düzeyi arasındaki ilişki ise Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6. AGNO Durumu ve Tükenmişlik Düzeyi Arasındaki İlişki

		AGNO	Tükenmişlik
AGNO	Pearson Korelasyon	1	-0.035
	p		0.748
	N	87	100

Tablo 6 incelendiğinde fakülte puanı olarak değerlendirilen AGNO ile tükenmişlik puanları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-0.035$; $p>.05$).

Öğretmen adaylarının bölümü isteyerek seçip seçmemelerine göre tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeyi bulguları Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7. Bölümü İsteyerek Seçmeye Göre KPSS Kaygı ve Tükenmişlik Ortalamalarına Ait Bulgular

	Seçip durumu	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
KPSS kaygı	İsteyerek	49	2.77	0.49	97	1.30	0.19
	İstemeyerek	50	2.90	0.45			
Tükenmişlik	İsteyerek	49	3.49	0.92	97	3.43	0.00*
	İstemeyerek	50	4.13	0.91			

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde biyoloji öğretmen adaylarının KPSS kaygı düzeyleri açısından öğrenim gördükleri bölümü isteyerek seçip seçmeme durumları arasında anlamlı bir fark olmamakla birlikte ($t_{(97)}=1.30$; $p>.05$), betimsel olarak bölümü isteyerek tercih eden adaylarda kaygı ortalamasının ($\bar{X} = 2.77$) bölümü istemeyerek tercih eden adayların kaygı ortalamasından ($\bar{X} = 2.90$) düşük olduğu görülmektedir. Biyoloji öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümü seçme durumlarına göre tükenmişlik düzeyleri incelendiğinde, bölümü isteyerek seçip seçmeme durumları bakımından anlamlı bir fark olup ($t_{(97)}=3.43$; $p<.05$), isteyerek gelenlerin tükenmişlik düzeyleri daha düşük ($\bar{X}=3.49$) bulunmuştur.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonuçları genel olarak incelendiğinde, öğretmen adaylarının orta düzeyde tükenmişlik ve KPSS kaygısı yaşadıkları görülmüştür. Çalışmanın sonuçları üniversite öğrencilerinde tükenmişlik ile KPSS kaygısının birlikte ortaya çıktığını göstermesi bakımından önemlidir. Alan yazın incelendiğinde, biyoloji öğretmen adaylarının kaygı puanlarının orta düzeyde olduğunu tespit eden başka çalışmaların bu bulguyu desteklediği görülmektedir (Ekici ve Kurt, 2012). Diğer taraftan, öğretmen adaylarının yaşadıkları tükenmişlikle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, bu çalışmanın sonuçlarına benzer bulgulara ulaşıldığı görülmüştür (Fimian ve Blanton, 1987; Ören ve Türkoğlu, 2006; Goddard ve O'Brien, 2007; Tümkiye, 2010).

Araştırmada elde edilen bulgulara göre tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeyi arasında pozitif bir ilişkinin gözlenmiş olması, tükenmişliğin öğretmen adaylarında KPSS kaygısına ya da yüksek KPSS kaygısının tükenmişliğe neden olabileceği düşünülebilir. Kaygı düzeyi yüksek olan öğretmen adayları; üzüntü, korku, gerilme ve gelecek endişesine kapılıp tükenmeyi üst seviyelerde yaşayabilirler. Alan yazında sınav kaygısının tükenmişliğe neden olabileceğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Özçelik, 2009; Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013).

Tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeylerinin cinsiyet etkenine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik bulgular, erkek öğretmen adaylarının tükenmişlik seviyelerinin ve KPSS kaygılarının bayan öğretmen adaylarından daha düşük olduğu yönündedir. KPSS kaygısı noktasında cinsiyetler açısından anlamlı bir fark olmakla birlikte tükenmişlikte anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bayan öğretmen adaylarının ilerideki yaşamlarında başkasına ihtiyaç duymadan kendi ayaklarının üzerinde durarak yaşama istekleri, hayatın zorluklarına göğüs gererek birçok şeyi başarmak istemeleri onların kaygılarının ve tükenmişlik düzeylerinin yüksek olmasına sebep olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Kaygı boyutunda yapılan araştırmalar incelendiğinde ise cinsiyete göre öğretmen adaylarından bayanların KPSS'ye bağlı kaygı seviyelerinin erkeklerle karşılaştırıldığında daha yüksek olduğunu gösteren bazı araştırma sonuçları

da bu araştırma sonuçlarını desteklemektedir (Çimen, 2007; Yılmaz, 2009). Ancak alan yazın incelemesine göre tükenmişlik konusunda cinsiyet farklılıklarının etkisi çeşitlidir. Örneğin; yapılan araştırmaların bir kısmı bu çalışmada elde edilen bulguları destekler nitelikte tükenmişlik düzeyinin cinsiyet etkenine göre farklılık olmadığını altını çizirken (Işıklar, 2002; Gündüz, 2004; Tümkiye ve Çavuşoğlu, 2010; Arslan ve Aslan, 2014) bazı araştırmalar tükenmişlik seviyesinin bayanlarda oldukça yüksek (Ergin, 1992; Pines, 1997; Acar ve Çakır, 2015), bazı araştırmalar ise erkeklerde daha fazla olduğunu vurgulamaktadır (Yang, 2004; Uludağ ve Yaratan, 2010; Balkıs ve diğerleri, 2011).

Araştırmada, öğrencilerin tükenmişlik düzeyleri ve KPSS kaygısı ile akademik başarıları yani AGNO durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusuna da ulaşılmıştır. Bulgular, öğretmen adaylarında tükenmişlik ve sınav kaygı düzeyi arttıkça ya da azaldıkça, bu durumun derslerindeki başarılarına yansımadağını göstermiştir. Bu durumu destekleyecek bir çalışmaya rastlanmamakla beraber bu bulgunun tersi durumunu destekleyen yani akademik başarının arttığı durumlarda kaygının azalacağı ile ilişkili çalışmalar (Varol, 1990; Akgün, Gönen ve Aydın, 2007; Baştürk, 2008) ve yine tükenmişlik düzeyi yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğunu rapor eden çalışmalar mevcuttur (Yang, 2004; Balkıs ve diğerleri, 2011).

Araştırmadaki bir diğer bulgu, biyoloji öğretmen adaylarının tükenmişlik ve KPSS kaygı düzeylerinin bölümlerini isteyerek seçmeyenlerde daha yüksek olduğudur. Öğretmen adaylarının bölümü isteyerek seçip seçmeme açısından KPSS kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmamakla birlikte tükenmişlikte anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir. Tercih sıralamalarına bakıldığında, genellikle en fazla istenen ve sevilen bölümlerin ilk sıralarda tercih edildiği ve yazıldığı dikkate alındığında (Çetinkaya, 2009), tercihlerinin ilk beş sıralamasında öğretmenlik bölümünü yazan öğretmen adaylarının diğer gruplara oranla öğretmenlik mesleğine karşı daha olumlu düşüncelere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bulgu çalışma açısından beklenen bir durumdur. Zira bireyin kendi kararları doğrultusunda istediklerini yapması, başarısına ve

motivasyonuna katkı sağlayarak bıkkınlık hissi yaratmadan başarı için yeterli doyumunu alabilmesine sebep olabilir.

Öneriler

Yapılan araştırma sonuçlarına göre tükenmişlik ve kaygıyı ortadan kaldırmak için aşağıdaki öneriler verilebilir:

- Yapılan çalışmalardan tükenmişlik ve sınav kaygısı ile ilgili birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Ancak bu iki faktörle ilgili değişkenlerin ortak etkilerini inceleyen araştırmaların sınırlı olması nedeniyle konu alanında özellikle nitel çalışmalar şeklinde yeni araştırmaların yapılması önerilebilir.
- Öğretmen yetiştiren tüm kurumlarda sınav kaygısı ve tükenmişlik ile ilgili bilgiler verilir bu kurumların daha tedbirli olmaları sağlanarak, bu olumsuz duygularla başa çıkabilme yöntemleri öğretilmelidir.
- Tükenmişliğin ve KPSS kaygısının öğrenciler arasında var olduğu ile ilgili sonuçlarımıza istinaden önleyici rehberlik hizmetleri, psiko-eğitim programları aracılığıyla, bireysel ya da gruplar halinde olumlu becerilerin kazandırılmasının etkileri incelenebilir.
- Yapılan çalışmalar çoğunlukla üst sınıflara gidildikçe öğrencilerdeki sınav kaygısı ve tükenmişlik düzeylerinin arttığını göstermektedir (Gündüz, Çapri ve Gökçakan, 2012). Bu çalışmada ise uygulamanın yapıldığı bazı sınıflarda öğrenci sayısının oldukça az olması nedeniyle, araştırma bulgularının güvenilirliğini olumsuz etkileyebileceği düşüncesinden hareketle sınıflar arasında karşılaştırma yapılmamıştır. Dolayısıyla ileride yapılacak benzer çalışmalarda sınıf düzeylerinin de dikkate alan karşılaştırmaların yapılması önerilmektedir.
- Analiz sonuçlarına göre, bayan öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri ve KPSS kaygı düzeylerinin, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç, konuyla ilgili cinsiyet farkını azaltacak yeni çalışmalara

ihtiyaç olduğunu düşündürmektedir. Derinlemesine yapılacak nitel bir çalışma, bu noktanın aydınlatılması amacına hizmet edebilir.

- Yüksek Öğretime Geçiş Sınavı'nda (YGS) öğrencilerin seçmiş oldukları bölümü isteyerek seçip seçmeme durumuna bağlı analiz sonuçlarına göre, bölüme isteyerek gelen öğrencilerin KPSS kaygı ve tükenmişlik düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum göz önüne alındığında meslek seçimi yapmadan önce öğrencilere lise düzeyinde, meslekler hakkında rehberlik hizmetlerinin daha da geliştirilmesi gerekli bilgilerin verilmesi daha uygun, istedikleri bir bölüme yerleşmelerinde etkili olacaktır.
- Bu çalışma Türkiye'de bir devlet üniversitesindeki biyoloji öğretmen adayları ile yürütülmüştür. Bulguların genellenebilirliği açısından daha net sonuçlara ulaşabilmek için daha büyük örneklemelerle ve farklı bölgelerdeki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğretmen adaylarıyla daha kapsamlı çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, A., Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Akten, S. (2007). *Rehber öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Ardıç, K. ve Polatçı, S. (2008). Tükenmişlik sendromu akademisyenler üzerinde bir uygulama (GOÜ Örneği). *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 1-8.
- Arslan, G. ve Aslan, G. (2014). Zihin engelli bireylere eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Tokat ili örneği). *Eğitim Araştırmaları Dergisi-Uluslararası E-Dergi*, 4(2), 49-66.
- Balkıs, M., Duru, E., Buluş, M. ve Duru, S. (2011). Tükenmişliğin öğretmen adayları arasındaki yaygınlığı, demografik değişkenler ve akademik başarı ile ilişkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 151-165.
- Barutçu, E. ve Serinkan, C. (2008). Günümüzün önemli sorunlarından biri olarak tükenmişlik sendromu ve Denizli’de yapılan bir araştırma. *Ege Academic Review*, 8(2), 541-561.
- Başol, G. ve Altay, M. (2009). Eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(2), 191-216.
- Baştürk, R. (2007). Kamu personeli seçme sınavına hazırlanan öğretmen adaylarının sınav kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 163-176.
- Budak, G. ve Sürgevil O. (2005). Tükenmişlik ve tükenmişliği etkileyen örgütsel faktörlerin analizine ilişkin akademik personel üzerinde bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 95-108.

- Çakır, M. A. (2015). Lise öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (Yeşilova ilçesi örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(34), 152-168.
- Çapulcuoğlu, U. ve Gündüz, B. (2013). Lise öğrencilerinde tükenmişliğin cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü ve algılanan akademik başarı değişkenlerine göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 12-24.
- Çetinkaya, Z. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 298-305, 2009.
- Çimen, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinde tükenmişlik ve yeterlik algıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Ekici, G. ve Kurt, H. (2012). Biyoloji öğretmen adaylarının kamu personeli seçme sınavına (KPSS) yönelik kaygı ve saldırganlık düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 294-308.
- Ergin, C. (1992). *Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Envanterinin Uygulanması*. 7. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara.
- Fimian, M. J., & Blanton, L. P. (1987). Stress, role, and burnout problems among teacher trainees and first-year teachers. *Journal of Occupational Behavior*, 8, 157-165.
- Freudenberger, H. J (1974). Staff burn-out. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159-165.
- Goddard, R., & O'Brien, P. (2007). *Preservice teacher education and beginning teacher burnout*. Paper Presented at the Annual Meeting in Australian Association for Research in Education Annual Conference 2006, 27-30 Nov 2006, Adelaide, Australia
- Gündoğdu, K., Çimen, N. ve Turan, S. (2008). Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 35-43.

- Gündüz, B. (2004). *Öğretmenlerde tükenmişliğin akılcı olmayan inançlar ve mesleki bazı değişkenlere göre yordanması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Gündüz, B. (2005). İlköğretim Öğretmenlerinde Tükenmişlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 152-166.
- Gündüz, B., Çapri, B. ve Gökçakan, Z. (2012). Üniversite öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 38-55.
- Işıklar, A. (2002). *Lise dengi ve ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin iş doyumu, tükenmişlik ve empatik eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kaçmaz, N. (2005). Tükenmişlik sendromu. *İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 6(1), 29-32.
- Karaçanta, H. (2009). Öğretmen adayları için kamu personeli seçme sınavı kaygı ölçeğinin geliştirilmesi (Geçerlik ve güvenirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 50-57.
- Kayabaşı, Y. (2008). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 191-212.
- Kutlu, L. (2017). Tükenmişlik ve başa çıkma yöntemleri. *İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı*. 20.03.2017 tarihinde <http://docplayer.biz.tr/2512894-Tukenmislik-ve-basa-cikma-yontemleri-dr-leman-kutlu-i-u-istanbul-tip-fakultesi-cocuk-ruh-sagligi-ve-hastaliklari-anabilim-dali.html> adresinden erişilmiştir.
- Küçüksüleymanoğlu, R. ve Eğilmez, H. O. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının tükenmişlik düzeyleri: Uludağ üniversitesi örneği. *International Journal of Social Science* 6(3), 905-923,
- Maslach, C., Schaufeli, W. B., & Leiter, M. P. (2001). Job Burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, 397-422.

- Maslach, C. (2003). Job burnout: New directions in research and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 12(5), 189-192.
- Mete, M., Ünal, Ö. F., Akyüz, B. ve Kılıç, R. (2015). Psikolojik şiddetin işe bağlı tükenmişliğe etkisi: Batman ilinde öğretmenler üzerine bir araştırma. *Visionary E-Journal/Vizyoner Dergisi*, 6(12), 37-61.
- Oruç, S. (2007). *Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Adana ili örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ören, N. ve Türkoğlu, H. (2011). Öğretmen adaylarında tükenmişlik. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(16), 1-10.
- Özçelik, B. (2009). *Belediyelerde çalışan iş görenlerin durumluluk kaygı, iş doyum ve tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Pines, A. M. (1997). Gender differences in burnout: Israelis' responses to the intifada. *European Psychologist*, 2(1), 28-34
- Saçlı, Ç. (2011). *Otel işletmelerinde tükenmişlik sendromu: Konya ili örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Schaufeli, W. B., Martinez, I., Marques-Pinto, A., Salanova, M., & Bakker, A. (2002). Burnout and engagement in university students. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 33(5), 464-481.
- Sezgin, F. ve Duran, E. (2011). Kamu Personeli Seçme Sınavı'nın (KPSS) öğretmen adaylarının akademik ve sosyal yaşantılarına yansımaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 9-22.
- Tümkaya, S. ve Çavuşoğlu, İ. (2010). Sınıf öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 468-481

- Tümekaya, S. Aybek, B. ve Çelik, M.(2007). KPSS'ye girecek öğretmen adaylarındaki umutsuzluk ve durumluk-sürekli kaygı düzeylerini yordayıcı değişkenlerin incelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 953-974.
- Uludağ, O. & Yaratan, H. (2010). The effect of burnout on engagement: An empirical study on tourism students. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport, & Tourism Education*, 9(1), 13-23.
- Varol, Ş. (1990). *Lise son sınıfı öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen bazı etmenler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Yang, H. J. (2004). Factors affecting student burnout and academic achievement in multiple enrollment programs in Taiwan's technical-vocational colleges. *International Journal of Educational Development*, 24, 283-301.
- Yılmaz, T.D. (2009). *Ankara üniversitesi tıp fakültesi hastanelerinde tıpta uzmanlık öğrencilerinin tükenmişlik düzeyi ve ilişkili etmenler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara

SUMMARY

In today's world, individuals are affected from the stimuli either negatively or positively as they face with many external and internal stimuli. It is a well-known fact that the positive stimuli make people happy while the negative ones stress them out (Barutçu and Serinkan, 2008). It was found out that the students getting prepared for the KPSS are more prone to stress and burn-out because of some factors such as having the qualifications, completing pre-service education, getting prepared for the exam and employment ambiguity (Gündüz, Çapri & Gökçakan, 2012). This period with stress and burn-out keeps on intensely and permanently till the students have a job or the job they want. As a result of this sequence of events, these students are considered as an important risk group in terms of experiencing burn-out (Çapulcuoğlu & Gündüz, 2013). Therefore, the present study aims at determining the relation between the prospective biology teachers' burn-out levels and their KPSS anxiety levels in terms of the variables of gender, CGPA (cumulative grade point average) and attending the department voluntarily. The study was conducted with pre-service biology teachers through the survey method in the spring semester of 2015-2016 academic year. The universe of the study consisted of pre-service biology teachers and the sampling comprised 100 prospective biology teachers chosen based on convenience sampling. The data collection tools of the study were student version of The Maslach Burnout Inventory adapted to Turkish by Balkis, Duru, Buluş and Duru (2011), KPSS Anxiety Scale developed by Karaçanta (2009), and personal information form. The information regarding the demographic characteristics of the participants was collected through "Information Form". SPSS program was used for the data analysis, and mean values were computed. Correlation analysis was employed to see the relationship between the prospective teachers' burn-out levels, KPSS anxiety levels and their CGPA. Independent sample t-test was used to determine the differences between gender and choosing the study field voluntarily. The findings of the study indicated that prospective biology teachers experienced burn-out and KPSS anxiety in a moderate level. There was a positive relationship between the burn-out and KPSS anxiety level. It was ascertained that male students had lower levels of burn-out and KPSS anxiety than female students. Moreover, there was no relationship between the burnout levels of the students, KPSS anxiety levels and their academic achievements, that is, their CGPA. The student teachers who did not choose their fields of study voluntarily had higher levels of burnout and anxiety. No significant was detected in terms of KPSS anxiety and burnout levels. Based on these findings, the student teachers at all the teacher training institutions can be informed about test anxiety and burn-out to make them more cautious and taught techniques to cope with these negative feelings. Furthermore, it is considered important that guidance services at high schools regarding the professions need to be improved more to help students be placed in the university departments appropriate for their skills. Finally, it can be suggested that a comparison of the grade levels should be implemented because of the fact that inadequate number of samples in some grade levels of this research caused not to be compared the grade levels in terms of KPSS anxiety and burn-out levels.